

CORUPȚIA, GUVERNANȚA PUBLICĂ ȘI BUNĂSTAREA ECONOMICĂ ÎN ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE ȘI REPUBLICA MOLDOVA

*Achim Monica Violeta, dr., conf. univ., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, România
monica.achim@econ.ubbcluj.ro*

*Borlea Sorin Nicolae, dr., prof. univ., Universitatea de Vest Vasile Goldiș, Arad, România
snborlea@yahoo.com*

*Muntean Neli, dr., conf. univ., ASEM
slobonel333@yahoo.com*

Rezumat. *Lucrarea de față își propune să aducă în vizor problematica corupției și a cauzelor principale generatoare la nivelul țărilor din spațiul Uniunii Europene, prin comparație cu Republica Moldova, pentru perioada 2005-2014. Analizele descriptive efectuate pentru eșantionul studiat confirmă relațiile de cauzalitate consacrate de literatura de specialitate, respectiv între corupție și nivelul de trai pe de-o parte și, între corupție și guvernanta publică, pe de altă parte. Astfel, constatăm că țările Uniunii Europene aparținând fostului bloc comunist precum și Republica Moldova, ca țară din fostul bloc communist U.R.S.S., se confruntă cu cele mai mari nivele ale corupției. Aceste țări înregistrează în același timp și nivelele cele mai reduse de trai (reflectate prin nivelul PIB/loc) precum și nivelele cele mai mici ale eficienței guvernantei publice. Lucrarea își propune și să prezinte și măsuri anticorupție menite a promova mult mai accentuat creșterea încrederii publicului în justiție și administrație la nivelul statelor membre.*

Abstract. *This paper aims to highlight the issue of corruption and the main generating causes in the European Union countries and Moldova for the period 2005-2014. Descriptive analyzes performed on our sample confirm these causal relationship which are document in literature research. It is about the relationship between corruption on the one hand and living standards and*

public governance on the other hand. Thus, we find that European Union countries belonging to the former Communist bloc and the Republic of Moldova as a country from the former communist bloc U.R.S.S. face the highest levels of corruption. These countries face in the same time both the lowest levels of living (as reflected by the GDP /capita) and a lowest level of public governance efficiency. The paper ends with we some anti-corruption measures designed to promote more pronounced the increase of public confidence in the justice and administration in the Member States.

Cuvinte cheie: *corupție, guvernanta publică, bunăstare economică, Uniunea Europeană, Republica Moldova.*

1. Introducere

Potrivit definiției date de Banca Mondială, “*corupția este întrebuințarea ilegală a resurselor publice în scopul unui câștig personal*”. În mod asemănător Transparency International (2015) definește corupția ca fiind “*abuzul de putere încredințată pentru obținerea de beneficii private*”.

Corupția subminează guvernarea democratică și statul de drept, afectează negativ dezvoltarea economică fiind un impediment pentru creșterea investițiilor și creșterea economică (Mauro, 1995). Corupția este un fenomen care a apărut încă din antichitate, fiind considerată cea mai gravă și mai răspândită formă de comportament ce pervertește administrarea afacerilor publice (Conseil de l' Europe, 1996, p.78). În zilele noastre, corupția este un fenomen extrem de complex, putând fi abordat din diverse unghiuri de vedere: economic, juridic, sociologic, filozofic, etic etc. (Cârjaliu,2009).

Numeroase studii vin să identifice cauzele corupției în demersul de a identifica și căile de contracarare în lupta împotriva sa. Printre cauzele acestui fenomen sunt identificate în primul rând cauze economico-juridice cum ar fi: un nivel redus de dezvoltare al economiei coroborat cu un nivel de trai redus al populației, birocrăția excesivă, lipsa de transparență a administrației, legislația stufoasă și ambiguă, lipsa unor pârgii eficiente de control, o presiune fiscală accentuată.

Guvernanta publică deficitară este identificată în multe studii de specialitate ca fiind printre cauzele prioritare ale corupției (Kirchler 2007, Torgler & Schneider 2007, Park & Blenkinsopp 2011). O guvernanta publică eficientă oferă o încredere ridicată a antreprenorilor în instituțiile de guvernare și, prin urmare aceștia nu ar mai fi interesați să trișeze statul prin mituirea funcționarilor publici, în scopul de a evita plata impozitelor și taxelor ((Torgler & Schneider 2007).

Printre cauzele corupției se află și nivelul de trai scăzut, numeroase studii confirmând o corelație negativă puternică între cele două variabile. Numeroase studii (Husted 1999, Treisman 2000, Paldam 2009, De Rosa et al. 2010), evidențiază faptul că țările cu venituri mari se confruntă cu un nivel scăzut al corupției. Husted (1999) afirmă faptul că "deoarece nivelul de dezvoltare este legat de abundența de resurse, ar fi de așteptat că în economiile mai puțin dezvoltate fenomenul corupției să fie mult mai des întâlnit."

La acestea se mai adaugă și alte studii care evidențiază rolul determinant al factorilor socio-culturali în predilecția de a desfășura acte de corupție și ne referim aici la slăbirea autorității statului, slăbirea încrederii populației în instituțiile statului, cultură, religie, sex. Factorii politici influențează de asemenea procesul de corupție, politicul facilitând sau, după caz obstrucționând, o administrare eficientă a bunului public și pe această cale deschiderea canalelor de scurgere banului public în economia subterană.

Lucrarea de față își propune să treacă în revistă problematica corupției și a cauzelor principale generatoare, la nivelul țărilor din spațiul Uniunii Europene, prin comparație cu Republica Moldova, pentru perioada 2005-2014.

2. Metodologie și date

Pentru calculul nivelului corupției, vom apela la datele oferite de organismul Transparency International. La nivel internațional, acest organism declară război corupției, venind cu statistici privind corupția în întreaga lume precum și cu soluții de contracarare. Transparency International calculează nivelul de corupție pentru un număr de 175 de țări cu ajutorul unui index al percepției asupra corupției din sectorul public. Scorurile variază de la 0 (extrem de corupt) la 100 (foarte

curat). În figura 1, evidențiem un top al țărilor din Uniunea Europeană, incluzând spre comparație și Republica Moldova, cu reliefarea locurilor ocupate de acestea în topul mondial. Ordinea de ierarhizare se realizează de la 1 (reprezentând țara cu cel mai scăzut nivel al corupției) la 175 (țara cu cel mai înalt nivel de corupție).

Pentru a putea măsura calitatea guvernării publice vom apela la trei dimensiuni ale acesteia, așa cum sunt acestea determinate de Banca Mondială și anume: *Eficiența guvernării (Government Effectiveness)*, *Calitatea reglementării (Regulatory Quality)* și *Statul de drept (Rule of law)*. Pentru fiecare dimensiune Banca Mondială calculează scoruri care variază pe o scala de la -2.5 (slab) la 2,5 (puternic) în performanță de guvernare.

Indicatorul *eficiența guvernării*, așa cum este acesta reflectat de Banca Mondială reflectă percepția populației privind calitatea serviciilor publice și gradul de independență față de presiunile politice, calitatea politicilor formulate de guvern precum și credibilitatea angajamentului asumat de acesta privind adoptarea acestor politici.

Calitatea reglementărilor surprinde percepții asupra capacității guvernului de a formula și implementa politici solide și reglementări care să promoveze și să stimuleze dezvoltarea sectorului privat (include și percepții ale presiunii fiscale impuse de reglementările excesive).

Indicatorul *statul de drept*, așa cum este acesta reflectat de Banca Mondială reflectă măsura în care agenții au încredere și respectă regulile societății, și, în special, calitatea de executare a contractelor, drepturile de proprietate, poliția, și instanțele de judecată, precum și probabilitatea de crimă și violență.

Eșantionul de date este format din 29 de țări, respectiv 28 țări membre ale Uniunii Europene și Republica Moldova, țară non-membră a Uniunii Europene dar care urmărește să atingă cerințele solicitate de aderare. Perioada de analiză este 2005-2014 iar metodele folosite constau în utilizarea unor statistici descriptive care sunt apoi supuse analizei calitative și cantitative, prin efectuarea de comparații în timp și în spațiu.

3. Rezultate și discuții

Analizând datele din figura 1, putem constata că la nivelul perioadei analizate, România înregistrează nivelul cel mai ridicat al corupției în sectorul public între țările Uniunii Europene, fiind clasificată de asemenea pe locul 73 din cele 175 de țări luate în studiu. Nivele foarte ridicate de corupție sunt înregistrate de Bulgaria, Grecia și Croația. Republica Moldova, se află pe un loc 99, având un nivel al corupției cu mult peste țările Uniunii Europene. La polul opus, cu nivelul cel mai redus de corupție din Uniunea Europeană, se află țările nordice respectiv Danemarca, Finlanda, Suedia, Olanda.

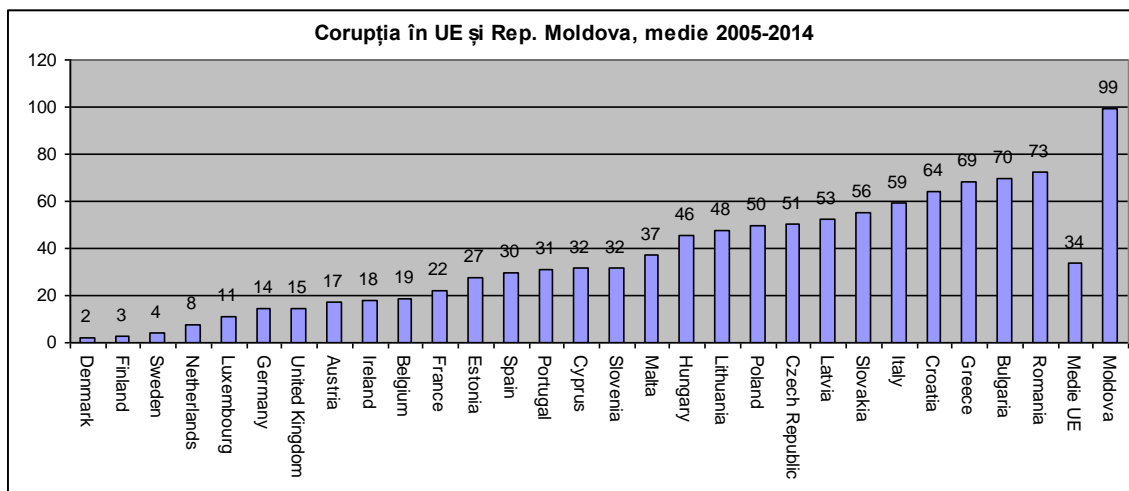

Fig. 1

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor Transparency International 2015-2014

Privind în dinamică, pentru perioada 2005-2014, nivelul corupției în Republica Moldova, înregistrează valori fluctuante, fiind înregistrat un minim în anul 2006 și un maxim în anul 2011,

depășind cu mult media la nivelul UE (Fig. 2). Per ansamblu, în ciuda măsurilor anticorupție adoptate, nivelul corupției în țările UE cât și în Republica Moldova pare să înregistreze un trend general ascendant.

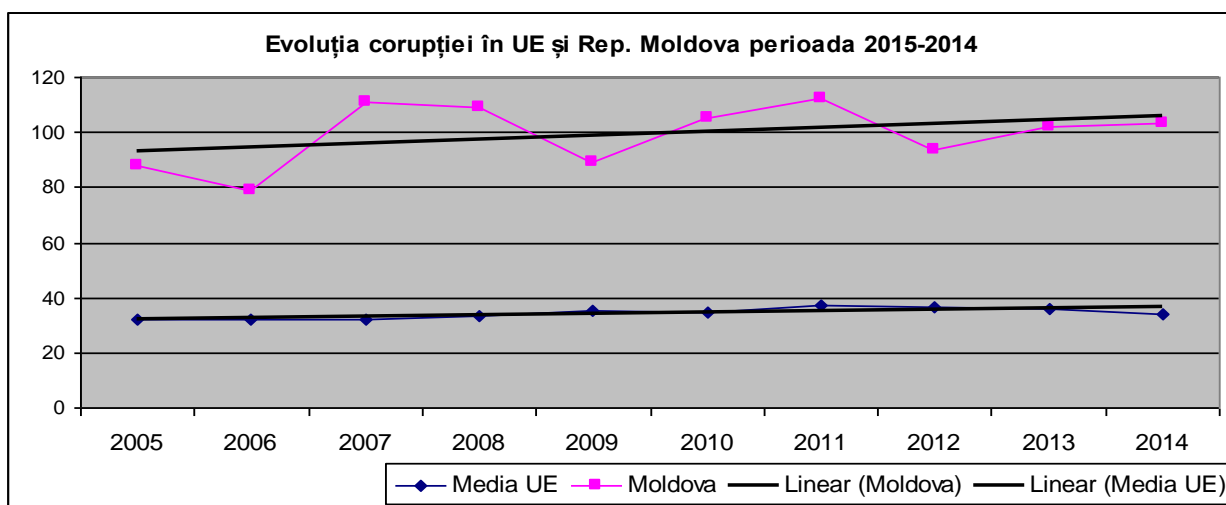

Fig. 2

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor Transparency International 2005-2014

Din figura 3 putem constata că, la nivelul perioadei analizate, cea mai redusă eficiență a guvernării publice o are România (singura țară din Uniunea Europeană cu scor negativ). Aceasta este urmată de Bulgaria, Italia și Grecia. La polul opus, cu cea mai eficientă guvernare publică, se situează din nou țările nordice (Finlanda, Danemarca, Suedia și Olanda). Cu o medie de -0.65, Republica Moldova înregistrează un nivel extrem de redus al eficienței guvernantei publice, între țările analizate.

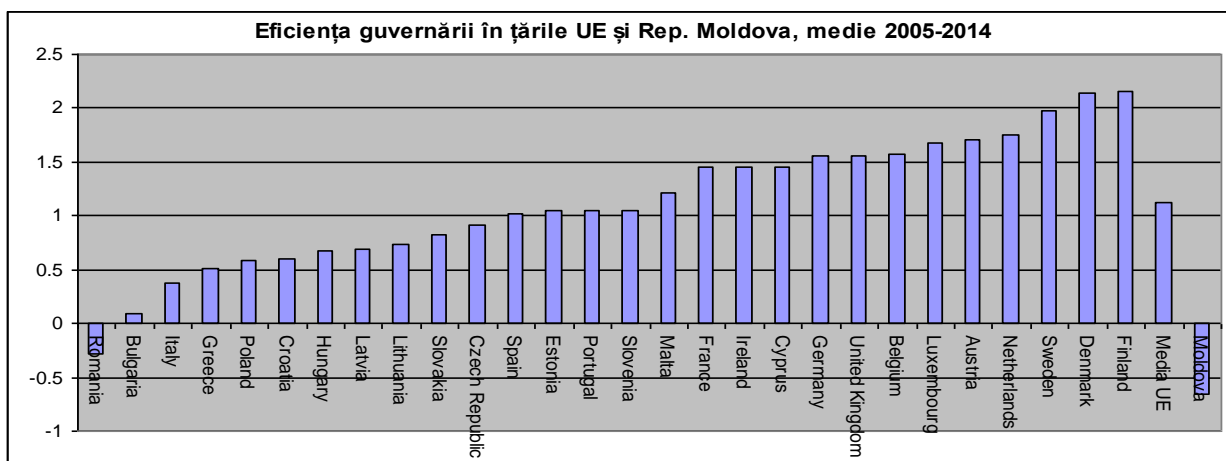

Fig. 3

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor World Bank 2005-2014

În ceea ce privește calitatea reglementărilor legale, dintre țările UE, Croația pare să aibă cel mai redus nivel al reglementărilor. Aceasta este urmată îndeaproape de România și Bulgaria (figura 4). Republica Moldova înregistrează și aici nivele extrem de scăzute (negative).

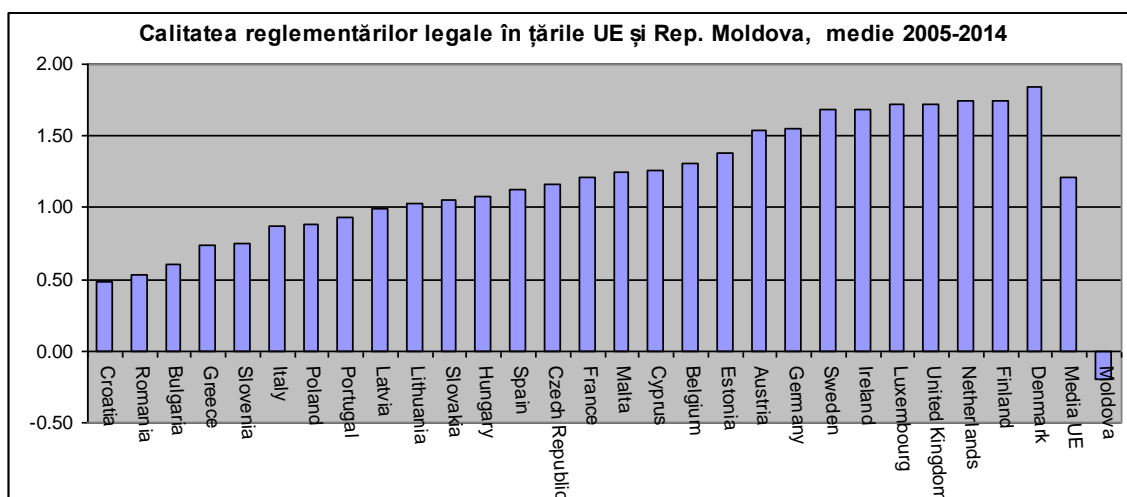

Fig. 4

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor World Bank 2005-2014

În figura 5 vedem că între țările UE cu cea mai redusă încredere în statul de drept se numără Bulgaria și România (înregistrând nivele negative). La polul opus se află Finlanda, Danemarca, Suedia și Austria. Cu o medie de -0,43, Republica Moldova înregistrează un nivel extrem de redus de încredere în statul de drept.

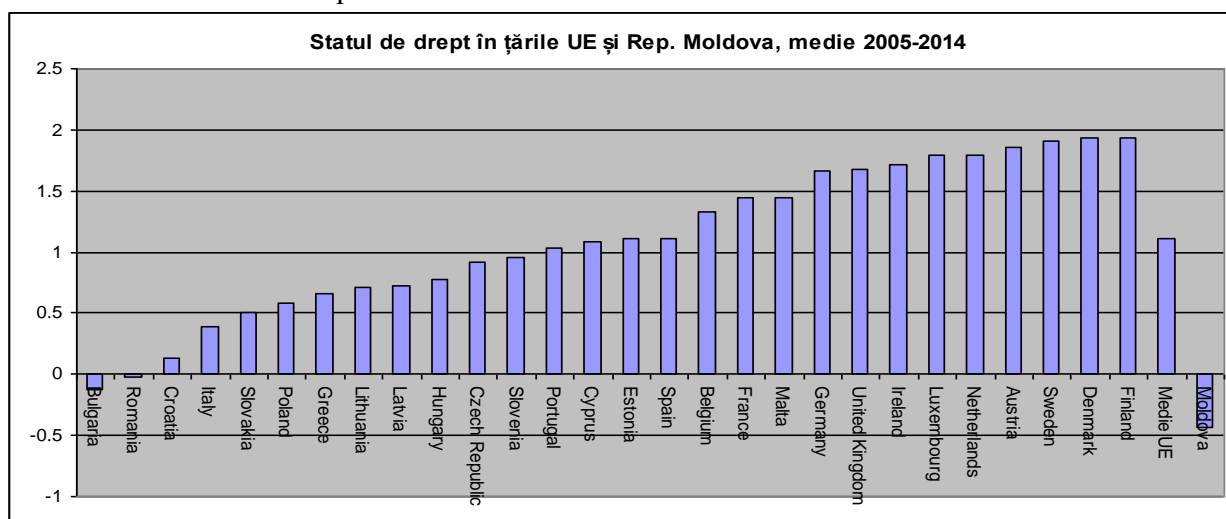

Fig. 5

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor World Bank 2005-2014

Din Figura 6 se poate constata că în prezent, România alături de Bulgaria sunt țările cu cel mai redus nivel de trai din Uniunea Europeană, nivel măsurat cu ajutorul Produsului intern brut pe cap de locuitor (USD). Astfel în Bulgaria nivelul PIB pe cap de locuitor este în medie de 6.437 USD/cap, urmat de 8.137 USD/loc în România față de o medie la nivelul UE de 32.103 USD/loc. Nivele reduse de trai se pot de asemenea constata în general în țările aparținând fostului bloc comunist (Croatia, Ungaria, Polonia, Lituania, Letonia, Cehia). Printre țările non-UE, Republica Moldova înregistrează un nivel al PIB/loc extrem de redus, de 1.636 USD/loc, reprezentând un nivel de cinci ori mai mic decât cel al României. La polul opus se află Luxemburg, urmată de țările nordice (Danemarca, Suedia, Irlanda, Olanda). Din analiza comparativă a informațiilor cuprinse în figurile 1 și 6 se poate în mod facil constata, că țările cu nivelul cel mai redus de trai se confruntă cu nivelul cel mai ridicat al corupției, cele două fenomene fiind complementare.

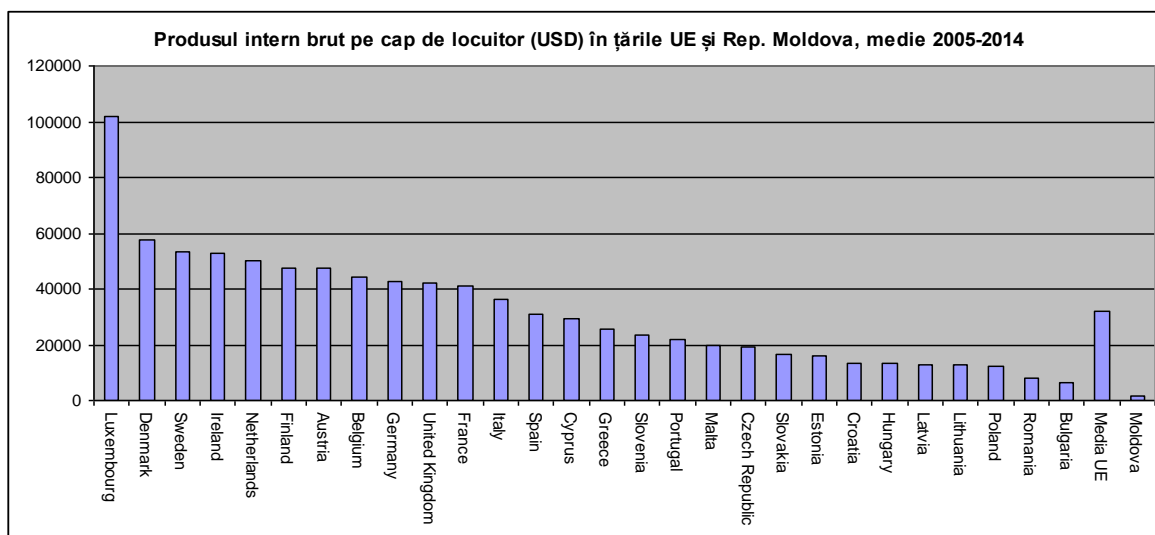

Fig. 6

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor World Bank 2005-2014

4. Concluzii

Corupția este un fenomen generalizat care afectează economiile din întreaga lume și, în ciuda eforturilor asidue angajate în lupta anticorupție, volumul acesteia înregistrează un trend ascendent. Literatura de specialitate identifică printre cauzele majore ale corupției, sărăcia coroborată cu o guvernare publică deficitară. Apelând la rezultatele studiilor empirice consacrate de literatura de specialitate, lucrarea de față își propune să treacă în revistă problematica corupției și a cauzelor principale generatoare la nivelul țărilor din spațiul Uniunii Europene, prin comparație cu Republica Moldova, pentru perioada 2005-2014. Analizele descriptive efectuate pentru eșantionul studiat confirmă aceste rapoarte de cauzalitate consacrate de literatura de specialitate. Astfel, constatăm că țările Uniunii Europene aparținând fostului bloc comunist precum și Republica Moldova, ca țară din fostul bloc communist U.R.S.S., se confruntă cu cele mai mari nivele ale corupției. Aceste țări înregistrează în același timp și nivele foarte reduse de trai (reflectede prin nivelul PIB/loc) precum și un nivel foarte redus al eficienței guvernării publice.

Explicațiile constau în greaua moștenire ce a lăsat-o comunismul asupra acestor țări, caracterizate printr-o guvernare publică care mai are încă multe de învățat pentru a atinge adevăratele valori ale democrației, aspect care se răsfrânge și asupra nivelului de trai redus al populației acestor țări. În cadrul organismelor publice, mecanismele de control joacă un rol important atât pentru prevenirea, cât și pentru detectarea cazurilor de corupție. De asemenea țările membre trebuie să promoveze mult mai accentuat creșterea încrederii publicului în justiție și administrație, și nu în ultimul rând implicarea societății civile în procesele decizionale. Declararea averilor funcționarilor public, elaborarea de norme referitoare la conflictele de interese, creșterea rolului curții de conturi în impulsivarea reformelor anticorupție, identificarea clară a răspunderii funcționarilor aleși pentru fapte de corupție și stabilirea unei definiții clare armonizate la nivelul UE a „funcționarului public” precum și stabilirea unui cadru legal sistem de finanțare a partidelor politice bine reglementat și transparent, sunt doar câteva dintre măsurile anticorupție identificate inclusiv de Comisia Europeană (COM(2014)).

Bibliografie

1. Cârjaliu, C. 2009. Accepțiuni și sensuri ale noțiunii de corupție, *Revista de Studii Juridice Universitare*, nr. 3-4.
2. COM .2014. Raport al Comisiei către Consiliul și Parlamentul European. Raport anticorupție al UE., , Bruxelles, 3.2.2014, no. 38.
3. Conseil de l' Europe, 1996, Programme d'action la corruption adopté par le Comité des Ministres, Strasbourg, 1996.

4. De Rosa, D., Goroochurn, N., Gorg, H., 2010. Corruption and productivity: firm-level evidence from the BEEPS Survey. Kiel Working Paper No. 1632.
5. Husted, B.W. 1999. Wealth, Culture, and Corruption, *Journal of International Business Studies*, 30(2), 339-59.
6. Kirchler, E. 2007. *The Economic Psychology of Tax Behavior*. Cambridge University Press, Cambridge, England.
7. Mauro, P. 1995. Corruption and Growth., *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 681-712.
8. Paldam, M.; Gundlach, E. 2009. The transition of corruption: From poverty to honesty, *Economic Letters* 103, 146–148.
9. Park, H., Blenkinsopp, J. 2011. The role of transparency and trust in the relationship between corruption and citizen satisfaction, *Review of Administrative Science* 77(2), 254-274
10. Torgler, B. 2007. *Tax Compliance and Tax Morale: A Theoretical and Empirical Analysis*. Edward Elgar Publishing.
11. Torgler, B.; Schneider, F. 2007. *The Impact of Tax Morale and Institutional Quality on the Shadow Economy*. IZA Discussion Paper.
12. Treisman, D., 2000. The causes of corruption: a cross-national study. *Journal of Public Economics* 76, 399–457.
13. Transparency International, <https://www.transparency.org/country/> , accesat la data de Octombrie 2015
14. Word Bank, <http://data.worldbank.org/indicator>, accesat la data de Octombrie 2015